

# Föräldrar i missbruks- och beroendevård

– en kartläggning av hur deras  
föräldraskap fungerar

Håkan Leifman & Jonas Raninen

**Rapport 147**

# **Föräldrar i missbruks- och beroendevård**

**– en kartläggning av hur deras föräldraskap fungerar**

Håkan Leifman & Jonas Raninen



Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Rapport nr. 147

Stockholm 2014



# Förord

CAN har för år 2014 träffat en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om fördjupade analyser av data som samlats in vid en kartläggning av föräldrar inom missbruks- och beroendevården, en kartläggning som Kunskap till praktik inom SKL tog initiativ till. Utgångspunkten var att SKL åtagit sig att förstärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården. Materialet har tidigare analyserats men endast relativt översiktligt. Som vi ser det finns värdefull information att hämta från dessa data, framförallt när det gäller situationen för de deltagande föräldrarnas barn. Många frågor ställda till föräldrarna fokuserar nämligen på barnens situation och välbefinnande; hur de mår, om de får stöd, hur de trivs i skolan etc.

Den första rapporten, som publicerades i mars i år utgjorde en viktig utgångspunkt för de två kommande rapporterna i och med att vi där gjorde en bedömning av materialets användbarhet och framförallt en estimering av hur många barn som har en förälder med missbruks- eller beroendeproblematik. Den andra rapporten hade fokus på dessa barn; hur de mår och vilka som får stöd. Denna rapport (rapport nummer tre) har istället fokus på föräldrarna och hur deras föräldraskap fungerar.

Sedan 2009 har CAN haft missbruk i familjen som ett fokusområde, framförallt genom webbplatsen Drugsmart.com. Genom Drugsmart kan professionella som arbetar med unga hitta information om material, stödgrupper och verktyg. Men vi har också tjänster som vänder sig direkt till barnen såsom en stödgruppskarta och möjlighet att ställa frågor och chatta med Drugsmart:s redaktion och – ibland – med externa experter. Våra användarundersökningar (2011 och 2013) visar att sidorna om missbruk i familjen är, näst efter faktasidorna, de mest populära. I och med Drugsmart har CAN en unik möjlighet att kommunicera med unga som växer upp i familjer med missbruk.

CAN arbetar löpande på att utveckla de tjänster vi erbjuder kring missbruk i familjen. De analyser som ligger till grund för de tre rapporterna ger oss möjlighet att identifiera vilka behov som finns och vilka av dem som CAN kan fylla. På så sätt utgör rapporterna ett viktigt kunskapsunderlag för vidare utveckling av våra tjänster.

Stockholm i november 2014

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Håkan Leifman  
Direktör





# Innehåll

Förord.....	3
Sammanfattning.....	7
1. Inledning och syfte .....	9
2. Metod och material.....	11
Variabler som analyserats och hur dessa har skapats .....	11
3. Resultat.....	14
Stöd till föräldrarna .....	15
Hur föräldrarna upplever vardagen .....	18
Hur föräldrarna upplever relationen till deras barn .....	20
Diskussion .....	22
Referenser .....	24

Bilaga 1. Enkät (frågor till grund för analyser i denna rapport är gulmarkerade)



# Sammanfattning

Detta är den tredje studien som baseras på data som samlades in i september 2012 från föräldrar i missbruks- och beroendevården runt om i hela landet. Huvudfokus i föreliggande studie har varit föräldrarnas erfarenheter och upplevelser av sitt föräldraskap. Ett tydligt resultat är att den absoluta majoriteten av alla föräldrar får olika former av stöd i sitt föräldraskap. Exempelvis svarade 9 av 10 föräldrar att de får stöd från någon eller några vårdgivare såsom socialtjänsten, barn-/vuxenpsykiatri och skola. Åttiofem procent svarade att de får stöd från någon i familjen. Flertalet (76 %) av de svarande föräldrarna får stöd från den enhet för behandling där man befann sig just då men många svarade också att de får stöd från andra ställen. Övriga svarade att de får stöd från skola/fritidsverksamhet (73 %) men någon följdfråga om vad denna, och andra, stödinsatser består av ställdes inte i enkäten. Dessa höga andelar står i bjärt kontrast mot den låga andelen (24 %) barn till dessa föräldrar som visade sig få stöd i någon form och som redovisades i rapport nummer 2.

Föräldrar fick också fylla i 12 frågor om hur vardagen som förälder fungerar. På det stora hela tycks det som om föräldrarna upplever att vardagen fungerar relativt sett väl. Vi saknar dock möjligheten att jämföra dessa siffror med motsvarande grupp i befolkningen i stort. Högst sannolikt skulle en sådan jämförelse emellertid visa att vardagen upplevs som mer besvärlig i föräldrar i missbruks- och beroendevården än föräldrar i stort. Av intresse skulle vara att se närmare på eventuella skillnader mellan föräldrar med missbruks- och beroendeproblem i befolkningen och föräldrar i missbruks- och beroendevården.

Vissa vardagsuppgifter utkristalliserade sig för föräldrarna inom missbruks- och beroendevården som mer besvärliga att klara av än andra. Att få pengarna att räcka till för barnens behov, att läsa böcker för barnen och att hjälpa barnen med läxor var de tre vardagsfunktioner som enligt föräldrasvaren fungerade sämst. Även förmågan att lösa konflikter mellan syskon och sätta gränser och att skapa regler för barnen låg relativt högt i andelen som svarade att detta fungerade dåligt eller mycket dåligt.

Rapportens resultatdel avslutades med ett försök att knyta ihop barnens och föräldrarnas situation. Vi fann ett tydligt samband mellan stöd till föräldrar och hur vardagen som förälder fungerar. Sistnämnda samvarierade i sin tur med hur relationen förälder-barn fungerade och hur barnen mår. Stödet till föräldrarna hade alltså ingen direkt påverkan på barnens situation men däremot en indirekt påverkan via att föräldrarna upplever vardagen som bättre fungerande om de får stöd. Vi har här att göra med data insamlat vid ett tillfälle och måste vara försiktiga med att uttala oss om orsakssamband. Sambanden som vi fann tyder dock på att barnens och föräldrarnas situation hänger ihop och att man därmed i missbruks- och beroendevården, när det gäller föräldrar, skall anamma ett familjeperspektiv på frågan.

Denna rapport om föräldrarnas föräldraskap ger, som antydde ovan, en något ljusare bild av vardagsförhållandena jämfört med barnens situation som belystes i rapport nr. 2. Flertalet föräldrar uppgav att vardagen fungerar relativt sett väl och många får stöd. Det bör dock betonas att svaren bygger helt på föräldrarnas egna svar och vi vet således inte hur

exempelvis andra professionella skulle bedöma deras förmåga att fungera som en bra förälder.

Ser vi till samtliga tre rapporter vill vi lyfta fram följande resultat och slutsatser:

1. Skattningen i rapport 1 visade att det rör sig om många föräldrar inom missbruks- och beroendevården. Antalet barn som växer upp i familjer med missbruks- och beroendeproblematik är ännu fler, minst 100 000 enligt våra skattningar.
2. Andelen barn som får stöd är relativt sett liten, trots att gruppen är känd genom att föräldrarna är i vård och trots att alla dessa barn befinner sig i en riskutsatt miljö (rapport 2).
3. Stödinsatser är vanligare bland de äldre barnen och bland dem med många problem. Resultatet indikerar tydligt att man inom missbruks- och beroendevården inte arbetar med att stödja alla barn som växer upp i missbruksmiljöer. Stödinsatser sätts inte in tidigt när barnen är små som en preventiv insats utan snarare när barnen är gamla nog för att själva ha fått problem (rapport 2).
4. Föräldrarna får mer stödinsatser än barnen och de upplever att vardagen som förälder fungerar relativt sett väl (rapport 3).
5. Det tycks som om att stödet till föräldrar indirekt kan påverka barnens situation i positiv riktning, även om man ska vara försiktigt med att dra alltför långtgående slutsatser utifrån tvärsnittsdata och givet det faktum att vi inte har någon klar uppfattning om validiteten för de enskilda frågorna.

En generell brist i undersökningen är att vi på flertalet variabler saknar jämförelsedata, inte minst med befolkningen i stort. Det är emellertid högst rimligt att anta att gruppen föräldrar inom missbruks- och beroendevården och deras barn upplever en mer besvärlig situation och vardag än motsvarande grupper i befolkningen i stort.

Vi ser det som viktigt att följa upp denna undersökning med en ny mätning om några år i syfte att ta reda på om gruppen föräldrar inom missbruks- och beroendevården och deras barn fått det bättre eller sämre över tid. Om man bestämmer att en sådan uppföljande studie skall genomföras bör socioekonomiska variabler inkluderas, likaså frågor om vilket typ av stöd man faktiskt fått. Vidare bör man eftersträva att inkludera validerade skalor på olika områden som inte bara höjer validiteten på undersökningen utan också möjliggör jämförelser med andra grupper, inte minst normalbefolkningen.

# I. Inledning och syfte

I en nyligen genomförd studie skattades andelen vuxna i befolkningen med missbruks- och/eller beroendeproblematik av alkohol och/eller narkotika till ca 5 procent (alkohol: 4,2 %, narkotika: 0,8 %). Siffrorna skall betraktas som minimiskattningar (Ramstedt m.fl. 2013). I denna grupp finns naturligtvis också föräldrar: 5,9 procent av de föräldrar som deltog uppvisade ett missbruk eller beroende av antingen alkohol eller narkotika. En del av dessa föräldrar, uppskattningsvis mellan 50 000–60 000, finns inom missbruks- och beroendevården under en ettårsperiod (se Leifman m.fl. 2014). Det är dessa föräldrar som denna studie handlar om.

Det pågår en del insatser i Sverige för att förbättra villkoren för dessa föräldrar och för deras barn. I regeringens ANDT-strategi för 2011–2015 utgör barnen, och inte minst de mest utsatta, en viktig målgrupp. Ett av strategins långsiktiga mål (mål 2) syftar till att barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak (prop. 2010/11:47). En hel del satsningar har därför påbörjats under strategiperioden (se t.ex. Socialdepartementet 2014). En av dessa satsningar är Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) arbete med att stärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården. Som ett led i detta arbete genomförde SKL under 2012 en kartläggning för att få kunskap om föräldrar som får vård för missbruk och beroende och deras barn. Som vi nämnt tidigare finns värdefull information att hämta från dessa data. Kartläggningen genomfördes i hela Sverige och urvalsramen omfattade samtliga i Sverige kända missbruks- och beroendeverksamheter. Materialet har tidigare analyserats men endast relativt översiktligt.

Det är detta material som denna och de två tidigare studierna baseras på. Den första rapporten i denna serie av tre publicerades i våras och visade dels att undersökningen (Föräldraenkäten) kan sägas vara representativ för föräldrar i missbruks- och beroendevård på nationell nivå, dels att andelen barn som bor med en förälder som har missbruks- eller beroendeproblem kan skattas till mellan 4–5 procent (Leifman m.fl. 2014).

Den andra rapporten hade fokus på barnen till dessa föräldrar i missbruks- och beroendevården (Raninen & Leifman, 2014). Bland annat framkom stora skillnader i andelen barn som enligt föräldrasvaren hade olika former av problem. Ju äldre barnen var desto vanligare visade det sig vara att barnen uppvisade problem av olika slag. Därför var det också ett väntat resultat att äldre barn i större utsträckning visade sig få stöd än yngre. I alla grupper var dock andelen som får stöd av olika slag relativt sett låg (totalt: 24 % av alla barnen fick stöd). De som fick mest stöd visade sig således vara äldre barn med redan tydliga problem vilket tyder på att missbruks- och beroendevården inte arbetar med att stödja alla barn som växer upp i missbruksmiljöer. Stödinsatser sätts inte in tidigt när barnen är små som en preventiv åtgärd utan när barnen är gamla nog för att själva ha fått problem.

I den andra rapporten var det således barnens välbefinnande som var i fokus. I denna, den tredje studien, har istället fokus på föräldrarna: om de får olika former av stöd i sitt föräldraskap (och vilka stödinsatser de önskar mer av), hur de upplever att de fungerar i vardagen i olika avseenden och vilka bakgrundsfaktorer som förklarar låga respektive höga

poäng på dessa variabler. Vidare redovisas föräldrasvaren på frågan hur de upplever relationen till sina barn. Rapportens analysdel avslutas med ett försök att knyta ihop barnens och föräldrarnas situation genom att studera närmare om följande grupper av variabler hänger ihop: (1) att som förälder få stöd i sitt föräldraskap, (2) hur vardagen som förälder fungerar, (3) relationen förälder-barn och (4) hur barnen mår.

## 2. Metod och material

Den aktuella undersökningen genomfördes under vecka 39 år 2012 på uppdrag av Kunskap till praktik inom SKL. Samtliga verksamheter som bedriver beroendevård, såväl öppenvård som slutenvård, inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten, kriminalvården, Statens institutionsstyrelse (SiS) samt Hem för vård och boende (HVB) ingick i undersökningen. Undersökningen genomfördes med hjälp av pappersenkäter (alternativt webbaserad enkät) som distribuerades till samtliga föräldrar över 18 år som besökte verksamheterna under vecka 39. I sällsynta fall användes webbaserad enkät (se också Leifman m.fl. 2014; FoU i Väst 2013).

Målsättningen var att genomföra en totalundersökning där samtliga verksamheter som bedriver beroendevård skulle delta och att samtliga föräldrar som besökte någon av verksamheterna under vecka 39 skulle besvara enkäten. När undersökningen var genomförd blev det tydligt att så inte var fallet. Ungefär var tredje verksamhet hade deltagit och beräkningar av andelen deltagande föräldrar indikerar att omkring hälften deltog i undersökningen. I en tidigare rapport har vi analyserat bortfallet och dess betydelse och kommit fram till att trots stort bortfall är materialet på det stora hela representativt för gruppen föräldrar i missbruks- och beroendevård (för vidare resonemang kring detta, se Leifman m.fl. 2014).

Totalt deltog 2 394 föräldrar som har minst ett barn under 18 år i undersökningen. I analyserna som presenteras i denna rapport har vi valt att endast inkludera föräldrar som har barn mellan 6 och 17 år och som dessutom bor tillsammans med barnen (på hel- eller deltid). Detta för att flertalet av frågorna i enkäten rör situationer och beteenden som endast är giltiga för äldre barn, exempelvis läsläsning, och därför riskerar vi att få felaktiga samband om vi inkluderar småbarnsföräldrar i analyserna. Vidare kretsar en stor del av frågeställningarna i den här rapporten kring hur föräldern klarar av och upplever sin vardag som förälder och därför ansåg vi det nödvändigt att bara ta med de föräldrar som faktiskt bor tillsammans med sina barn. Trots dessa begränsningar så uppgår antalet inkluderade föräldrar till 1 083 st.

Internbortfallet varierar något mellan olika frågor vilket medför att andelsredovisningarna i olika undergrupper inte alltid stämmer överens med andelen för hela gruppen. Vi valde ändå att behålla så många observationer som möjligt för varje undergrupp snarare än radera de där någon information saknades.

Vad gäller föräldrarnas huvudsakliga missbruk så fanns ursprungligen fem svarskategorier. Vi har i denna rapport valt att ta bort de fall där typ av missbruk inte var specificerat då dessa inte var möjliga att kategorisera in i någon av de övriga huvudkategorierna.

### **Variabler som analyserats och hur dessa har skapats**

Analyserna har genomförts på främst tre grupper av variabler. En rör föräldrarnas upplevelse av stöd i olika former, en annan föräldrarnas upplevelse av hur vardagen fungerar i olika avseenden och den tredje rör föräldrarnas upplevda relation med sina barn och upplevelse av hur barnen mår. Nedan följer en beskrivning av dessa.



## **Föräldrarnas upplevelse av hur vardagen fungerar**

Föräldrarna besvarade ett batteri med totalt 12 frågor om hur de upplevde att vardagen som förälder fungerar (se bilaga 1, fråga 21). Frågorna handlade om flera olika områden så som att få pengarna att räcka till för barnens behov, att vägleda och berömma barnen, hjälpa barnen med läxor och att sätta gränser och lösa konflikter. Varje fråga besvarades på en femgradig skala där föräldrarna kunde svara ”mycket dåligt”, ”ganska dåligt”, ”varken eller”, ”ganska bra” eller ”mycket bra”. I rapporten redovisas först hur svaren fördelar sig på varje fråga. För vidare analyser summerades svaren från samtliga frågor till ett sammanslaget index där föräldrarna kan ha mellan 12 och 60 poäng. Analyser visade att det sammanslagna indexet hade god så kallad intern validitet (Cronbach’s alpha 0.88). När vi i rapporten redovisar det som vi kallar ”att vardagen fungerar dåligt” så är det de föräldrar som har en totalpoäng på index under 24, dvs. de som i genomsnitt uppgett alternativen mycket eller ganska dåligt på samtliga 12 frågor. Motsatt så är de som uppgett ”att vardagen fungerar bra” de föräldrar som i genomsnitt svarat ganska eller mycket bra på samtliga 12 frågor.

## **Föräldrarnas upplevelse av stöd**

Föräldrarna besvarade två olika frågor om stöd som de erhåller. Den ena rör stöd från formella institutioner där totalt 11 olika alternativ kunde uppges, t.ex. socialtjänsten, barnpsykiatri, den enhet för behandling man befinner sig vid när man fyllde i enkäten (se bilaga 1, fråga 23). När det i rapporten hänvisas till stöd från det formella nätverket avses någon av dessa alternativ. Utöver detta sammanslagna mått har vi också valt att särskilt redovisa de som uppgivit att de får stöd i sitt föräldraskap från den enhet där de behandlas för att undersöka eventuella skillnader mellan huvudmän och länsvisa skillnader.

Den andra frågan rör informellt stöd från exempelvis barnets/barnens andra förälder, släktingar, vänner/bekanta. Här kunde föräldrarna uppges sex olika alternativ (se bilaga 1, fråga 22). Här har vi delat upp det i familjen och vad vi kallar det informella nätverket. Med familjen avses då barnets andra förälder, förälderns partner eller egna barn under 18 år. Med det informella nätverket avses vi mor- och farföräldrar, andra släktingar eller vänner och bekanta.

För alla variabler redovisas omfattningen totalt sett och fördelningen (skillnader) mellan olika bakgrundsvariabler: förälderns ålder, kön, huvudsakliga missbruk, om partnern missbrukar och om föräldern är ensamstående.

## **Relationen förälder-barn och barnens situation**

Fokus i denna rapport ligger på föräldrarna och deras upplevelse av sin livssituation och relation till barnen. Trots det så har vi i vissa fall även inkluderat information som föräldrarna har lämnat om deras barn och barnens situation. I dessa fall så används ett sammanvägt medelvärde för förälderns samtliga barn. Om föräldern exempelvis har två barn så beräknas hur mycket problem föräldern har uppgivit för barn 1 och barn 2 i genomsnitt, dvs. summan av värdena för de två barnen divideras med antal barn (i detta fall två barn). Det kan således skilja sig mycket mellan de två barnen vilket är något som vi i denna rapport inte kan ta hänsyn till, utan vi använder oss då istället av medelvärdet för antalet problem per barn för att se om detta har något samband med hur exempelvis föräldern upplever att vardagen fungerar. Den som är intresserad av hur olika faktorer

samverkar för de enskilda barnen hänvisas istället till den tidigare rapporten om barnen och deras situation (se Raninen & Leifman, 2014).

I den här rapporten har vi använt oss av två barnvariabler: antal problem föräldrarna uppgett att barnen har samt hur föräldern har skattat sin relation till barnen (se bilaga 1, fråga 17 och 20). Utifrån dessa två variabler med genomsnittliga värden har vi skapat två nya variabler: föräldrar som upplever att de har en dålig relation till sina barn och föräldrar som rapporterar att deras barn har mycket egna problem. De som har en upplevd dålig relation till sina barn är de som på en sju-gradig skala i genomsnitt har uppgett fyra eller mindre (totalt 7,8 % av samtliga) och de som rapporterar att deras barn har mycket egna problem är de som i genomsnitt har uppgett att barnen har fyra eller fler egna problem (totalt 4,8 % av samtliga).

### 3. Resultat

Inledningsvis i resultatavsnittet presenteras föräldrarnas fördelning på några centrala bakgrundsvariabler. Vi gör detta för att vi sorterat ut de föräldrar som bor tillsammans med sina barn och som har barn mellan 6 och 17 år vilket gör att siffrorna kan skilja sig från redovisningar i tidigare rapporter, för en närmare beskrivning och motivering hänvisas till rapportens metodavsnitt.

En majoritet av föräldrarna är män och de flesta är mellan 30 och 49 år gamla, endast 5 % av föräldrarna är under 30 år. En relativt stor andel av föräldrarna är ensamstående. Omkring hälften har uppgivit att alkohol är deras huvudsakliga drog, en femtedel missbrukar narkotika, ytterligare en femtedel har ett blandmissbruk medan en liten andel har uppgivit att de missbrukar läkemedel. De allra flesta vårdas antingen på en enhet inom landstinget (38 %) eller kommun (46 %), en av tio av annan vårdgivare vilket främst är olika privata alternativ, medan det endast är ett fåtal som vårdas vid en statlig eller integrerad mottagning.

**Tabell 1.** Fördelning på några centrala bakgrundsvariabler (n=1 083).

Bakgrundsvariabler	
Kvinna	41,2 %
Man	58,9 %
<b>Ålder</b>	
19–29	5,0 %
30–39	35,9 %
40–49	43,1 %
50+	16,0 %
Ensamstående	40,7 %
Partner i vård	5,9 %
<b>Huvudsakligt missbruk</b>	
Alkohol	52,7 %
Narkotika	20,1 %
Läkemedel	6,5 %
Blandmissbruk	19,4 %
<b>Huvudman</b>	
Landsting	37,9 %
Kommun	45,9 %
Annan	11,4 %
Statlig	1,5 %
Integrerad	3,4 %

## Stöd till föräldrarna

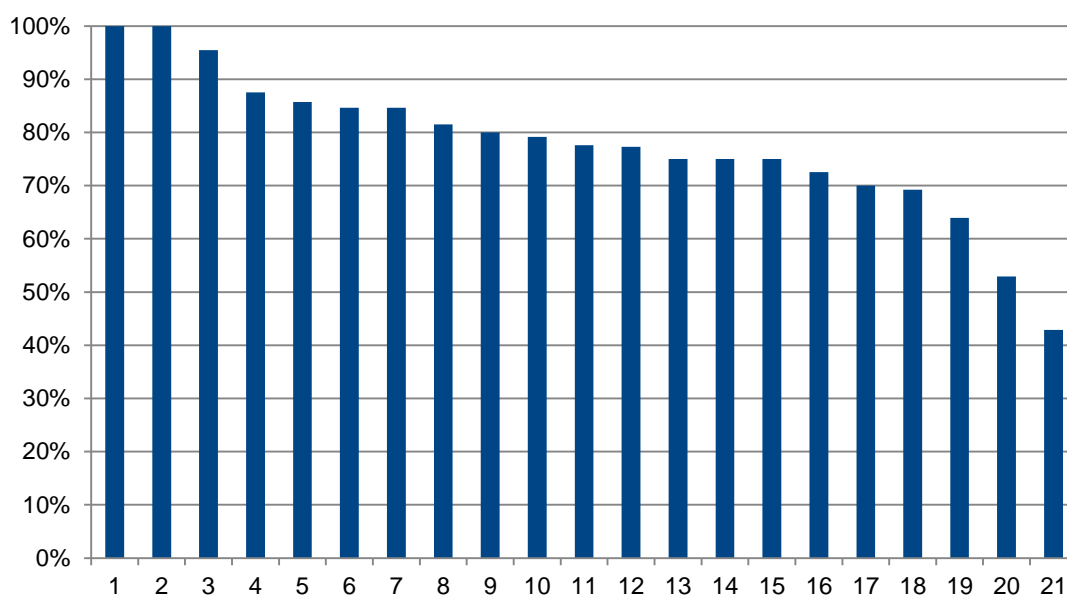
En klar majoritet av alla föräldrar uppgav att de får stöd i sitt föräldraskap. Av tabell 2 nedan kan vi se att 85 % uppgav att de får stöd från någon i familjen och tre av fyra från någon i sin närhet (informellt nätverk, dvs. vänner, syskon, mor- eller farföräldrar). Nio av tio svarade att de också får stöd av någon vårdgivare (BUP, skola, vårdcentral etc.) och 76 % uppgav att de får stöd i sitt föräldraskap från den enhet där de behandlas.

Som också framgår av tabell 2 är det relativt jämnt fördelat mellan de olika undergrupperna och flera av de skillnader som syns är relativt enkla att förstå. Exempelvis det faktum att ensamstående inte får lika mycket stöd av familjen – de saknar en partner som kan stödja dem. En skillnad som dock står ut är den mellan kvinnor och män när det kommer till att få stöd från familjen. Kvinnor uppgav i mindre utsträckning än männen att de får stöd av familjen.

**Tabell 2.** Andel som får stöd i sitt föräldraskap i olika former i grupper av föräldrar.

	Familj	Informellt nätverk	Formellt nätverk	Den enhet där de behandlas
Alla	84,8 %	75,5 %	90,9 %	76,3 %
Kvinna	77,8 %	75,5 %	92,1 %	80,4 %
Man	89,6 %	75,6 %	90,1 %	73,2 %
<b>Ålder</b>				
19–29	80,4 %	82,4 %	91,3 %	83,8 %
30–39	84,4 %	84,7 %	91,7 %	74,8 %
40–49	86,4 %	72,0 %	91,0 %	76,0 %
50+	82,3 %	61,6 %	88,8 %	78,6 %
Ensamstående	70,9 %	76,9 %	90,1 %	74,2 %
Partner i vård	85,7 %	79,4 %	91,2 %	76,7 %
<b>Huvudsakligt missbruk</b>				
Alkohol	86,0 %	72,3 %	91,5 %	80,1 %
Narkotika	82,7 %	83,2 %	87,9 %	64,9 %
Läkemedel	82,8 %	68,8 %	92,9 %	84,2 %
Blandmissbruk	85,1 %	80,9 %	91,8 %	73,8 %
<b>Huvudman</b>				
Landsting	84,8 %	75,4 %	91,1 %	71,1 %
Kommun	84,6 %	75,0 %	90,6 %	81,6 %
Annan	88,3 %	85,4 %	94,1 %	74,7 %
Statlig	76,9 %	84,6 %	88,9 %	14,3 %
Integrerad	78,1 %	68,8 %	96,3 %	87,0 %

Som vi kunnat konstatera i tidigare rapporter så framkom stora länsvisa skillnader i andelen barn som får stöd. I figur 1 redovisas istället skillnader mellan länen i andelen föräldrar som svarat att de erhåller stöd från den enhet där de behandlas. Vi väljer här att inte redovisa namnen på alla län utan vill bara visa på att det förekommer länsvisa skillnader. Andelarna varierar från omkring 40–50 % i de två län med lägst andel till 100 % i de två län med högsta andel. Generellt är dock andelen bland föräldrar som får stöd i sitt föräldraskap betydligt högre i samtliga län än vad som framkom när det gäller stöd till barnen (se CAN-rapport nr. 143, Raninen & Leifman, 2014). För flertalet län ligger andelen på mellan 70–80 %.



**Figur 1.** Andel föräldrar som uppger att de får stöd i sitt föräldraskap från den enhet där de behandlas, uppdelat per län.

När det gäller det som i tabell 2 benämndes som formellt nätverk avses stöd från personal inom olika verksamheter såsom barnpsykiatri, skola/fritidsverksamhet och socialtjänsten. Hur stödinsatser i föräldraskapet varierar mellan olika verksamheter framgår av tabell 3. Tillsammans med den enhet där föräldern behandlas är skola och fritidsverksamheter det alternativ som flest föräldrar uppgivit att de får stöd ifrån. Därefter kommer socialtjänsten som 57 % uppgivit, för övriga alternativ är det relativt jämnt fördelat på drygt 30 %. Vidare kan det konstateras att det är en mängd olika verksamheter som föräldrarna upplever som stödjande i sitt föräldraskap och över 30 % av föräldrarna har svarat på något av alternativen i tabellen. Totalt svarade 9 av 10 föräldrar att de får stöd från personal vid minst en av de nämnda verksamheterna (se tabell 2, kolumn formellt nätverk).

**Tabell 3.** Andel föräldrar med stöd från olika verksamheter.

Barnpsykiatri	37,3 %
Skola/Fritidsverksamhet	73,4 %
Socialtjänsten	57,1 %
Vuxenpsykiatri	37,8 %
Habiliteringen	33,1 %
Vårdcentral	36,0 %
Enhet för behandling	76,3 %
Förening/Frivilligorganisation	37,9 %

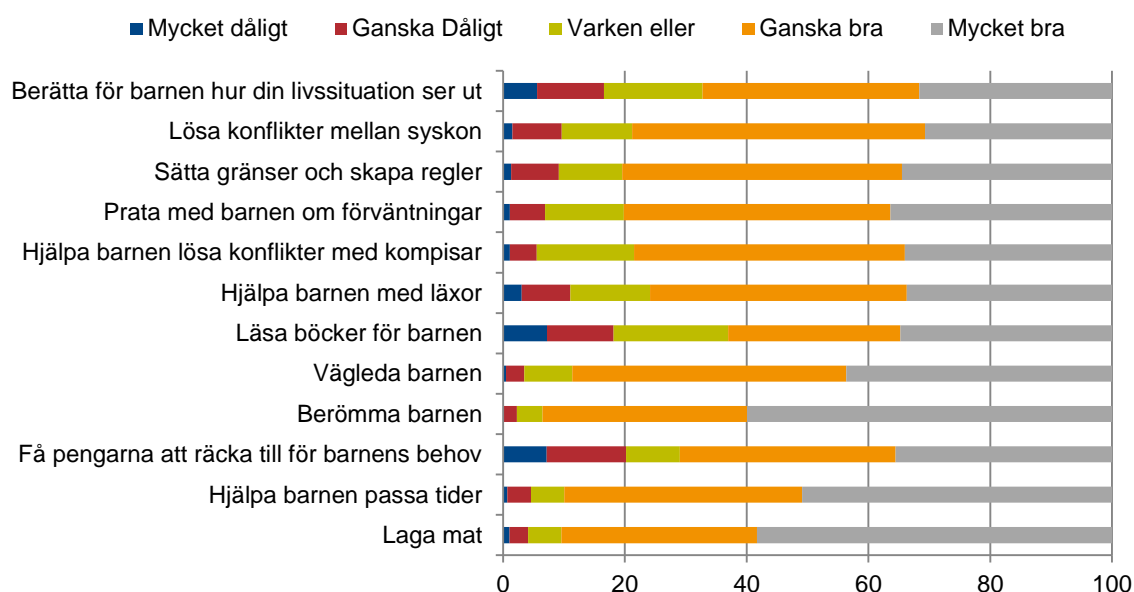
När föräldrarna tillfrågades om vad de skulle önska mer stöd med (fråga 25, bilaga 1) visade det sig att hälften av alla skulle vilja prata mer om barnens behov (49 %) och om sitt föräldraskap (51 %) (se tabell 4). Fyrtiotre procent önskade ekonomisk hjälp och omkring 40 % mer information om barnens behov. En av fyra önskade mer praktisk hjälp med barnen. Det är fler kvinnor som önskade mer stöd, ett mönster som är genomgående för alla frågorna. De som även har en partner som vårdas för missbruk och de som har ett blandmissbruk önskade också genomgående mer stöd än övriga. Annars är det återigen relativt jämnt fördelat mellan de olika grupperna.

**Tabell 4.** Vad föräldrarna uppger att de önskar mer stöd med.

	Prata om barnens behov	Prata om sitt föräldraskap	Praktisk hjälp med barnen	Ekonomisk hjälp	Information om barnens behov
Alla	49,4 %	50,7 %	24,0 %	42,9 %	39,8 %
Kvinna	57,8 %	60,1 %	29,2 %	46,7 %	43,2 %
Man	43,5 %	43,9 %	20,4 %	40,0 %	37,2 %
<b>Ålder</b>					
19–29	39,0 %	53,5 %	33,3 %	53,3 %	36,6 %
30–39	50,3 %	52,8 %	24,6 %	45,0 %	39,0 %
40–49	50,3 %	50,6 %	24,1 %	42,6 %	42,4 %
50+	48,0 %	44,9 %	19,2 %	34,6 %	34,7 %
Ensamstående	55,1 %	53,5 %	29,1 %	53,6 %	42,7 %
Partner i vård	61,2 %	66,7 %	24,5 %	54,5 %	47,2 %
<b>Huvudsakligt missbruk</b>					
Alkohol	44,1 %	43,7 %	18,1 %	31,9 %	35,1 %
Narkotika	49,7 %	51,5 %	26,8 %	52,0 %	41,0 %
Läkemedel	47,1 %	47,1 %	30,8 %	40,0 %	38,5 %
Blandmissbruk	61,8 %	68,0 %	31,0 %	61,8 %	48,8 %

## Hur föräldrarna upplever vardagen

Föräldrarna fick besvara 12 frågor om hur de upplever att vardagen fungerar och av figur 2 och tabell 5 nedan kan vi se att en klar majoritet svarade att vardagen fungerar ganska eller mycket bra på alla frågor. De frågor som står ut i negativ bemärkelse genom att flest uppgivit att vardagen fungerar ganska eller mycket dåligt är att få pengarna att räcka till för barnens behov, att läsa böcker för barnen, hjälpa barnen med läxorna och att berätta för barnen hur deras situation ser ut.



**Figur 2.** Hur föräldrarna upplever att vardagen som förälder fungerar på olika områden.

**Tabell 5.** Andel (%) föräldrar som upplever att vardagen som förälder fungerar (1) mycket dåligt, (2) dåligt och (3) mycket dåligt eller dåligt (summan av 1 och 2).

Funktioner/variabler	(1) Mycket dåligt	(2) Dåligt	(3) Mycket dåligt eller dåligt
Få pengarna att räcka till för barnens behov	7,2	13,0	20,2
Läsa böcker för barnen	7,2	10,9	18,1
Berätta för barnen hur din livssituation ser ut	5,6	11,0	16,6
Hjälpa barnen med läxor	3,1	8,0	11,1
Lösa konflikter mellan syskon	1,5	8,1	9,7
Sätta gränser och skapa regler	1,4	7,8	9,2
Prata med barnen om förväntningar	1,1	5,8	6,9
Hjälpa barnen lösa konflikter med kompisar	1,1	4,4	5,5
Hjälpa barnen passa tider	0,7	3,9	4,6
Laga mat	1,1	3,1	4,1
Vägleda barnen	0,5	3,0	3,5
Berömma barnen	0,1	2,2	2,3

För vidare analyser slog vi ihop svaren från de 12 frågorna ovan till ett sammanvägt index. Utifrån detta indexvärde kunde vi sedan gruppera föräldrarna för att få fram de som sammanslaget för alla frågorna uppgett att vardagen fungerar (1) dåligt, (2) varken eller och (3) de som uppgett att vardagen fungerar bra. Som framgår av tabell 6 uppgav då hela 87 % att de upplever att deras vardagliga liv fungerar bra, medan omkring 3 % uppgav att vardagen fungerar dåligt.

Det finns vissa tendenser till att män, de med ett narkotika- eller blandmissbruk och de med en partner som också vårdas för missbruk i större utsträckning rapporterade att vardagen fungerar dåligt. Det finns också ett mönster som pekar på att äldre föräldrar i större utsträckning rapporterade att vardagen fungerar dåligt. De som uppgett att de får stöd i sitt föräldraskap vid den enhet där de behandlas svarade i betydligt mindre utsträckning att vardagen fungerar dåligt än de som inte får stöd: det är mer än fem gånger så hög andel bland de som *inte* får stöd som rapporterar att vardagen fungerar dåligt än bland de som får stöd (2 % mot 11 %).

**Tabell 6.** Upplevelse av hur vardagen fungerar, sammanvägd bedömning av 12 frågor. Andel föräldrar i olika grupper.

	(1) Dåligt	(2) Varken eller	(3) Bra
Alla	3,2 %	10,3 %	86,5 %
Kvinna	2,3 %	7,8 %	89,9 %
Man	3,9 %	12,1 %	84,1 %
<b>Ålder</b>			
19–29	0,0 %	18,9 %	81,1 %
30–39	2,9 %	10,7 %	86,4 %
40–49	3,1 %	7,7 %	89,2 %
50+	5,4 %	13,1 %	81,6 %
Ensamstående	3,7 %	11,6 %	84,7 %
Partner i vård	4,8 %	12,9 %	82,3 %
<b>Huvudsakligt missbruk</b>			
Alkohol	3,0 %	8,0 %	89,0 %
Narkotika	3,9 %	13,2 %	82,8 %
Läkemedel	1,5 %	9,2 %	89,2 %
Blandmissbruk	3,5 %	13,6 %	82,8 %
<b>Stöd på den enhet där man behandlas</b>			
Får stöd	2,1 %	9,1 %	88,8 %
Får ej stöd	11,4 %	19,0 %	69,6 %



## Hur föräldrarna upplever relationen till deras barn

Ungefär 8 % av föräldrarna svarade att de har en dålig relation till sina barn. Detta redovisas i tabell 7 där det också framgår att det är vanligare att män och äldre uppgav dålig relation, likaså de som har en partner som också är i vård samt de med ett narkotika- eller blandmissbruk.

Föräldrarna besvarade också frågor om deras barn och om de upplever att barnen har egna problem. Dessa frågor har vi studerat närmare i en tidigare rapport (se Raninen & Leifman, 2014). En förälder av tjugo rapporterade att deras barn har mycket egna problem, här är det omvänt så att fler kvinnor än män rapporterade att deras barn har mycket egna problem. Det är relativt jämnt fördelat mellan de olika åldersgrupperna, däremot visade det sig vara betydligt högre andel bland de som också har en partner i vård som rapporterade att barnen har mycket egna problem. Något fler ensamstående föräldrar uppgav också att barnen har mycket egna problem. Bland de föräldrar som huvudsakligen missbrukar alkohol var det en lägre andel som svarade att barnen har mycket egna problem. I övrigt var det relativt jämnt fördelat mellan de olika grupperna. Bland de som får stöd var det en något lägre andel som uppgav att barnen har mycket egna problem.

**Tabell 7.** Andel föräldrar som uppger att de upplever relationen till sina barn som dålig och andelen föräldrar som uppger att barnen har mycket egna problem.

	Upplevd dålig relation till barnen	Andel som rapporterar att barnen har mycket egna problem
Alla	7,8 %	4,8 %
Kvinna	7,1 %	7,4 %
Man	8,4 %	3,0 %
<b>Ålder</b>		
19–29	3,8 %	3,7 %
30–39	6,8 %	4,7 %
40–49	9,4 %	5,4 %
50+	7,1 %	3,5 %
Ensamstående	7,9 %	5,7 %
Partner i vård	12,9 %	11,1 %
<b>Huvudsakligt missbruk</b>		
Alkohol	6,9 %	2,6 %
Narkotika	8,7 %	7,2 %
Läkemedel	7,6 %	7,5 %
Blandmissbruk	9,7 %	5,9 %
<b>Stöd på den enhet där man behandlas</b>		
Får stöd	8,3 %	4,2 %
Får ej stöd	9,1 %	5,9 %

## Hur det hänger ihop

Den här typen av studier där vi endast har tillgång till tvärsnittsdata (information som samlats in vid ett tillfälle, och utan kontrollgrupp) gör det inte möjligt att studera och uttala sig om kausala samband, dvs. vilket beteende som ger upphov till vilket. Det vi dock kan studera är hur olika saker samvarierar. Figuren nedan är en illustration av de olika samband som vi funnit och hur dessa hänger ihop – eller samvarierar – med varandra.



Vi fann bland annat att de föräldrar som upplever att vardagen fungerar dåligt i större utsträckning också rapporterade att barnen har mycket egna problem samt att de i större utsträckning också rapporterade att de hade en dålig relation till barnen. Omvänt så fann vi också att de som uppgav att de hade en dålig relation till barnen också i större utsträckning rapporterade att barnen har mycket egna problem samt att vardagen fungerar dåligt. Dessa tre variabler samvarierar alltså starkt och trots att vi inte kan säga något om vad som ger upphov till det ena eller andra – dvs. gör en dålig relation till barnen att barnen får mer problem eller är det så att om barnen har mycket egna problem blir relationen till dem sämre – så kan vi ändå konstatera att dessa tre variabler är tätt kopplade till varandra.

Däremot fann vi ingen som helst koppling mellan om föräldern får stöd i sitt föräldraskap och barnens problem, eller relationen till barnen. En tolkning av detta är att stödinsatserna riktade till föräldrarna endast hjälper föräldern och inte i förlängningen barnen eller den vidare familjen. Dock så visade det sig att det fanns en stark koppling mellan föräldrarnas upplevelse av hur vardagen fungerar och om föräldern får stödinsatser eller inte. De föräldrar som uppger att de får stöd i sitt föräldraskap upplevde också i större utsträckning att vardagen fungerar bra. Då detta i sin tur har en stark koppling till föräldra-barnrelationen och barnens problem så kan man tänka sig att stödinsatserna till föräldrarna i sin tur indirekt även påverkar, förbättrar och stärker familjen och barnens situation.

# Diskussion

Detta är den tredje studien som baseras på data som samlades in i september 2012 från föräldrar i missbruks- och beroendevården. Huvudfokus i föreliggande studie har varit föräldrarnas erfarenheter och upplevelser av sitt föräldraskap. Ett tydligt resultat är att den absoluta majoriteten av alla föräldrar får olika former av stöd i sitt föräldraskap. Exempelvis svarade 9 av 10 föräldrar att de får stöd från någon eller några vårdgivare såsom socialtjänsten, barn-/vuxenpsykiatri och skola. Åttiofem procent svarade att de får stöd från någon i familjen. Dessa höga andelar står i bjärt kontrast mot den låga andelen (24 %) barn till dessa föräldrar som visade sig få stöd i någon form och som redovisades i rapport nummer 2.

Många (76 %) av de svarande föräldrarna uppgav att de får stöd från den enhet för behandling där man befann sig just då men många svarade också att de får stöd från andra ställen. Övriga svarade att de får stöd från skola/fritidsverksamhet (73 %) men någon följdfråga om vad denna, och andra, stödinsatser består av ställdes inte i enkäten.

Föräldrar fick också fylla i 12 frågor om hur vardagen som förälder fungerar på olika områden. På det stora hela tolkar vi svaren som om föräldrarna upplever att vardagen fungerar relativt sett väl. Vi saknar dock jämförelsematerial men högst sannolikt skulle siffror för befolkningen visa på högre andelar som upplever att vardagen fungerar väl.

Vissa vardagsuppgifter utkristalliserade sig för föräldrarna i missbruks- och beroendevården som mer besvärliga att klara av än andra. Högst andel svar där vardagen fungerar dåligt eller mycket dåligt var att få pengarna att räcka till för barnens behov. Relativt sett höga andelar dåligt/mycket dåligt uppvisade också två, vad man kan kalla för stöttande funktioner, nämligen att läsa böcker för barnen och hjälpa barnen med läxor. Att relativt många upplever problem med dessa två stöttande funktioner kanske är en orsak till att många föräldrar ser skolan som en viktig stödinsats. På den övriga halvan med relativt höga andelar dåligt/mycket dåligt kom också två mer gränssättande funktioner, nämligen att lösa konflikter mellan syskon och sätta gränser och skapa regler.

Rapportens resultatdel avslutades med ett försök att knyta ihop barnens och föräldrarnas situation. Vi fann ett tydligt samband mellan stöd till föräldrar och hur vardagen som förälder fungerar. Sistnämnda samvarierade i sin tur med hur relationen förälder-barn fungerade och hur barnen mår. Stödet till föräldrarna hade alltså ingen direkt påverkan på barnens situation men däremot en indirekt påverkan via att föräldrarna upplever vardagen som bättre fungerande om de får stöd.

Vi har här att göra med data insamlat vid ett tillfälle och måste vara försiktiga med att uttala oss om orsakssamband. Sambanden som vi fann tyder dock på att barnens och föräldrarnas situation hänger ihop och att man därmed i missbruks- och beroendevården, när det gäller föräldrar, skall anamma ett familjeperspektiv på frågan.

Denna rapport om föräldrarnas föräldraskap ger således en något ljusare bild av förhållandena jämfört med deras barns situation som belystes i rapport nr 2. Flertalet föräldrar uppgav att vardagen fungerar relativt sett väl och många får stöd. Det bör dock betonas att svaren bygger helt på föräldrarnas egna svar och vi vet således inte hur

exempelvis andra professionella skulle bedöma deras förmåga att fungera som en bra förälder.

Ser vi till samtliga tre rapporter framträder vissa viktiga resultat. För det första visade skattningen i rapport 1 att det rör sig om många föräldrar och än fler barn. Minst 100 000 barn växer upp i familjer med missbruk och beroende.

För det andra visade rapport 2 att relativt få barn får stöd, trots att gruppen är känd genom att föräldrarna är i vård och trots att alla dessa barn befinner sig i en riskutsatt miljö.

För det tredje visade det sig att stödinsatser är vanligare bland de äldre barnen och bland dem med många problem. Resultatet indikerar tydligt, menar vi, att man inom missbruks- och beroendevården inte arbetar med att stödja alla barn som växer upp i missbruksmiljöer. Stödinsatser sätts inte in tidigt när barnen är små som en preventiv insats utan snarare när barnen är gamla nog för att själva ha fått problem.

För det fjärde visar föreliggande studie att föräldrarna får mer stödinsatser än barnen och att flertalet upplever att vardagen som förälder fungerar relativt sett väl.

För det femte tycks det som om detta stöd till föräldrarna också påverkar barnens situation i positiv riktning, även om man ska vara försiktig med att dra alltför långtgående slutsatser utifrån tvärsnittsdata och vi inte heller har någon klar uppfattning om validiteten för de enskilda frågorna.

En brist i undersökningarna är att vi på flertalet variabler inte kan jämföra med hur det ser ut i motsvarande grupper i befolkningen i stort. Det är rimligt att anta att denna grupp av föräldrar och deras barn upplever en mer besvärlig vardag än befolkningen i övrigt men hur mycket mer vet vi inte. Det hade också varit intressant att ha inkluderat frågor om socioekonomisk position för att på så sätt kunna se hur gruppen ligger till mot befolkningen i övrigt och om situationen är som allra mest besvärlig för både de föräldrar och barn med lägsta socioekonomisk position.

Vi ser det som viktigt att följa upp denna undersökning med en ny mätning om några år för att på så sätt få en bild av om gruppen föräldrar inom missbruks- och beroendevården och deras barn fått det bättre eller sämre över tid. Om man bestämmer att en sådan skall genomföras bör socioekonomiska variabler inkluderas, likaså frågor om vilket typ av stöd man faktiskt fått. Vidare bör man eftersträva att inkludera validerade skalor på olika områden som inte bara höjer validiteten på undersökningen utan också möjliggör jämförelser med andra grupper, inte minst normalbefolkningen.

# Referenser

FoU i Väst (2013). Föräldrar i missbruks- och beroendevården. En kartläggning för att stärka barn- och föräldraperspektivet. FoU i Väst, Kunskap till praktik, Sveriges Kommuner och Landsting.

Prop. 2010/11:47 (2011). Regeringens proposition 2010/11:47. En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken.

Ramstedt M, Sundin E, Landberg J & Raninen J (2014). ANDT-bruket och dess negativa konsekvenser i den svenska befolkningen 2013 – en studie med fokus på missbruk och beroende samt problem för andra än brukaren relaterat till alkohol, narkotika, dopning och tobak. Stockholm: STAD, Rapport nr. 55.

Raninen J & Leifman H (2014). Barn till föräldrar i missbruks- och beroendevård – en kartläggning av hur de mår och vilka som får stöd. Rapport nr. 143. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Leifman H, Raninen J & Sundelin M (2014). *Föräldrar i missbruks- och beroendevård och deras barn*. Rapport nr. 141. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

HÄR FÖLJER NÅGRA FRÅGOR OM:  
**DIG SJÄLV OCH DIN TILLVARO**

1. **Är du kvinna eller man?**

- Kvinna  
 Man

2. **Vilket år är du född?**

*Ange årtal: .....*

3. **Vilket är ditt huvudsakliga missbruk?**

*Flera svarsalternativ kan anges.*

- Alkohol  
 Narkotika  
 Läkemedel  
 Annat. *Ange vilket/vilka: .....*

4. **Vilket är ditt nuvarande civilstånd?** *Markera endast ett svarsalternativ.*

- Ensamstående —————> *Gå vidare till fråga 6*  
 Samboende i ett förhållande, gift, partnerskap  
 Särboende i ett förhållande, gift, partnerskap

5. **Om du lever i ett förhållande: Är din partner i vård för missbruk just nu?**

- Ja  
 Nej  
 Vet ej/Känner ej till

6. Har du ett eller flera egna barn (biologiska/adopterade) under 18 år?

- Ja  
 Nej

7. Upplever du att du har en föräldrafunktion för ett eller flera barn (under 18 år) som inte är dina egna (t.ex. 'bonusbarn'/fosterbarn)?

- Ja  
 Nej

**OM DU HAR SVARAT "NEJ" BÅDE PÅ FRÅGA 6 OCH FRÅGA 7 OVAN  
– BEHÖVER DU INTE BESVARA FLER FRÅGOR**

Du är färdig med frågeformuläret! Lägg enkäten i kuvertet och lämna det till den personen som gav dig enkäten.  
Tack för din medverkan!

**FORTSÄTT ATT SVARA PÅ FRÅGORNA OM DU ÄR FÖRÄLDER TILL BARN UNDER 18 ÅR**

Gäller både om du har:

- Egna (biologiska/adopterade) barn och/eller
- 'Bonusbarn'/fosterbarn d.v.s. barn som du (upplever att du) har en föräldrafunktion för.

I FÖLJANDE AVSNITT OMBEDES DU BESVARA VARJE FRÅGA PER ENSKILT BARN.

**OBSERVERA!**

Du ska svara för samtliga barn - både dina egna barn och de barn som du (upplever att du) fungerar som förälder för.

*Till exempel:*

- 1) Har du ett biologiskt barn samt tre bonusbarn - så markerar du svar för fyra barn.
- 2) Har du inga egna barn men upplever att du fyller en föräldrafunktion för exempelvis din partners tre barn - så markerar du svar för dessa tre barn.

Besvara enkäten även om du inte bor med/har eller har så mycket kontakt med ditt/dina barn.

## HÄR FÖLJER NÅGRA FRÅGOR OM: DIN FAMILJESITUATION

### OBSERVERA

Om du för tillfället vistas på behandlingshem/institution/hem för vård eller boende/kriminalvårdsanstalt, anger du hur 'hemmasituationen' såg ut före denna vistelse.

8. Ange för varje barn;  
(1) vilket år barnet är fött,  
(2) om barnet är flicka eller pojke  
(3) om barnet är ditt eget (biologiska/adopterade) eller 'bonus-'/fosterbarn?'

	<i>Ange födelseår:</i>		<i>Ange om barnet är flicka eller pojke:</i>		<i>Ange om barnet är ditt eget eller 'bonus-'/fosterbarn</i>	
	Född år:	Vet ej	Flicka	Pojke	Eget	Bonus
Barn 1:	.....	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 2:	.....	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 3:	.....	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 4:	.....	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 5:	.....	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 6:	.....	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

9. Har du vårdnaden om barnet?

*Ange ett svar per barn.*

	Ja, gemensam vårdnad	Ja, ensam vårdnad	Nej, jag har inte vårdnaden
Barn 1:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 2:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 3:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 4:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 5:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 6:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>









**17. Tror/upplever du att barnet ...**

Markera med ett kryss för varje alternativ som stämmer in på respektive barn.

Du kan kryssa för flera alternativ per barn.

Om inget alternativ passar in för barnet lämnar du raden tom.

	... blir mobbad?	... mobbar andra?	... är orolig och ängslig?	... är deprimerad?	... har svårt att lära?	... har svårt att få kompisar?	... har svårigheter i umgänget med kompisar?	... har svårt att klara skolan/sitt arbete?	... har svårt med språket?	... ofta är borta från skolan/sitt arbete?	... använder alkohol/droger?	... ofta är sjuk?
Barn 1:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 2:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 3:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 4:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 5:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 6:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

**18. Får barnet särskilt stöd av personal från någon verksamhet (t.ex. förskola, skola, socialtjänst, barnpsykiatri, habilitering, ungdomsmottagning)?**

Ange ett svar per barn.

	Ja	Nej	Vet ej/ Kan ej bedöma
Barn 1:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 2:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 3:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 4:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 5:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 6:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

**19. Skulle du önska att barnet fick stöd (alternativt mer stöd) från någon verksamhet?**

Ange ett svar per barn.

	Ja	Nej	Vet ej/ Kan ej bedöma
Barn 1:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 2:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 3:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 4:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 5:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Barn 6:	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>



**22. Upplever du att du i ditt föräldraskap har stöd från någon av följande?**

	Ja	Nej	<i>Ej aktuellt</i>
Barnets/barnens andre förälder?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Din partner (om annan än barnets/barnens förälder)?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Eget barn under 18 år?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Min och/eller den andre förälderns mamma/pappa?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Annan släkting?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Vän/bekant?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

**23. Upplever du att du i ditt föräldraskap har stöd från personal som arbetar inom ...**

	Ja	Nej	<i>Ej aktuellt</i>
... mödravården?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... barnhälsovården?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... barnpsykiatrin?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... förskola/dagis/dagmamma?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... skola/fritidsverksamhet?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... socialtjänsten?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... vuxenpsykiatrin?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... habiliteringen?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... vårdcentral?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... den enhet för behandling där du är just nu?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... någon förening/frivillig organisation?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

**24. Har du pratat om ditt/dina barn och ditt föräldraskap med någon som arbetar i den verksamhet som du nu besöker eller vistas på för ditt missbruk?**

- Ja, flera gånger
- Ja, någon/några enstaka gånger
- Nej, aldrig/nej, inte vad jag kommer ihåg

**25. Har du ett behov av att få stöd i ditt föräldraskap genom att få ...**

	Ja	Nej	<i>Ej aktuellt</i>
... prata med någon om barnet/barnens behov?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... prata med någon om ditt föräldraskap?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... praktisk hjälp med barnet/barnen?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... ekonomisk hjälp?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
... information och kunskap om barnets/ barnens behov?	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

**STORT TACK FÖR DIN MEDVERKAN!**